

INHOUDSOPGAVE

1. Omschrijving en situering van de problematiek	15
1.1. Definitie dementiesyndroom (DSM-IV-RT)	15
1.2. Symptomen	16
1.2.1. Cognitieve symptomatologie	16
1.2.2. Gedragmatige en psychologische symptomen	17
A. Inleiding	17
B. Delusies of wanen	19
C. Hallucinaties	20
D. Agitatie	20
E. Agressie	21
F. Stoornissen in diurnaal ritme	22
G. Stemmingsstoornissen	22
H. Angst en fobieën	23
I. Seksuele symptomen	23
1.2.3. Persoonlijkheidsveranderingen	24
1.2.4. Deficits in activiteiten dagelijks leven	25
1.3. Definitie en beschrijving van specifieke dementies	26
1.3.1. Omkeerbare versus onomkeerbare vormen van dementie	26
1.3.2. Ziekte van Alzheimer (DAT)	29
1.3.3. Vasculaire dementie (VAD of MID)	31
1.3.4. Dementie door andere somatische aandoeningen	32
A. Inleiding	32
B. Dementie met Lewy-bodies	33
a. Parkinson-dementie	33
b. Diffuse Lewy-bodies disease (DLBD)	33
c. Alzheimer's disease met Lewy-bodies	34
d. Ziekte van Huntington	34
D. Frontotemporale dementie (FTD)	34
E. Normale-drukhydrocefalie	35
F. Aids-related dementia	36
G. Ziekte van Creutzfeldt-Jakob	36
H. Multiple sclerose	37
I. Persistierende dementie door middelengebruik – alcohol-dementie	38
J. Dementie door multiële oorzaken	40
1.4. Differentiaaldiagnose van dementiële syndromen	40
1.4.1. Ten opzichte van fysiologische inkrimping van cognitieve vaardigheden	40
1.4.2. Ten opzichte van delirium	42
1.4.3. Ten opzichte van depressie	44
1.5. Diagnostiek van dementiële syndromen	48

1.5.1. Biologische merkers van dementie	49
A. Inleiding	49
B. Proteïne-tau	50
C. β -amyloïd proteïne	50
D. Acetylcholine	51
E. Combinaties van verschillende biologische merkers	51
1.5.2. Klinisch-diagnostisch onderzoek	52
1.5.3. Gestandaardiseerde evaluatieschalen niet-cognitieve, met de- mentie geassocieerde stoornissen	57
A. Inleiding	57
B. Gestandaardiseerde schalen voor de evaluatie van BPSD .	57
a. Middelheim frontality score (MFS)	57
b. Behavior pathology in Alzheimer's disease rating scale (Behave-AD)	58
c. Cohen-Mansfield agitation inventory (CMAI)	59
d. Neuropsychiatric inventory (NPI)	59
e. Geriatric depression scale (GDS)	60
f. Cornell scale for depression in dementia (CSDD)	60
C. Gestandaardiseerde evaluatieschalen activiteiten dagelijks leven (functionele schalen)	61
a. Katzschaal	61
b. Instrumental activities of daily living (IADL)	61
c. Functional assessment staging (FAST)	61
d. Functional capacity scale (FCS)	62
D. Gestandaardiseerde schalen globale klinische evaluatie dementie	62
a. Global deterioration scale (GdetS)	62
b. Clinical dementia rating scale (CDR)	63
2. Epidemiologie	65
2.1. Invloed van demografie, geslacht en etniciteit	65
2.2. Europese gegevens	67
2.3. Nederlandse gegevens	67
2.4. Belgische gegevens	69
3. Bevorderende en beschermende factoren	73
3.1. Inleiding	73
3.2. Geslacht en leeftijd	74
3.3. Genetische voorbeschiktheid	74
3.4. Omgevingsfactoren	76
3.4.1. Hygiënische factoren	76
A. Voeding	76
B. Alcoholgebruik	79
C. Rookgedrag	81

3.4.2. Zware metalen en spoorelementen	83
3.4.3. Hoofdtraumata	85
3.4.4. Solventen	86
3.4.5. Infecties	87
3.5. Sociale factoren	88
3.5.1. Socioculturele factoren	88
3.5.2. Opleidingsniveau en professionele activiteit	89
3.6. Individuele risicoparameters	90
3.6.1. Arteriële hypertensie	90
3.6.2. Hyperhomocysteinemie	91
3.6.3. Hypercholesterolemie	93
3.6.4. Risicofactoren voor het ontwikkelen van VAD	94
3.6.5. Diabetes mellitus	95
3.6.6. Gebruik van bepaalde medicatie	99
3.6.7. Vitamine B ₁₂ - en foliumzuurtekorten	100
3.7. Mogelijke beschermende factoren	101
3.7.1. Antioxidantia	101
3.7.2. Anti-inflammatoire farmaca of factoren	103
3.7.3. Oestrogenen	104
3.7.4. Geheugentraining	107
4. Belasting voor patiënt en zijn omgeving	109
4.1. Belasting voor de patiënt	109
4.1.1. Verminderde zelfredzaamheid	109
4.1.2. BPSD	109
4.1.3. Achteruitgang lichamelijke gezondheid	110
4.1.4. Levenskwaliteit	110
4.2. Belasting voor zorgverleners	111
4.2.1. Omschrijving	111
4.2.2. Tijdsbelasting	112
4.2.3. Financiële belasting	113
4.2.3. Psychosociale belasting	113
4.2.5. Fysieke gezondheid	115
4.2.6. Gevolgen van belasting zorgverlener voor de patiënt	116
4.3. Belasting voor de maatschappij	117
5. Voorzieningen voor dementerenden en personen met geheugenstoornissen in het algemeen	123
5.1. Inleiding	123
5.2. Thuiszorg en extramurale dienstverlening	124
5.2.1. Inleiding	124
5.2.2. Actoren	125
A. Mantelzorgers	125
B. Huisartsen	125

C. Geneesheren-specialisten	125
D. Verpleegkundigen	126
E. Verzorgenden	126
F. Ergotherapeuten	126
G. Kinesisten	127
H. Logopedisten	127
5.2.3. Diensten en netwerken	127
A. Diensten voor gezinszorg	127
B. Dienst maaltijdenbedeling	128
C. Poetsdienst	128
D. Dienstencentra	128
E. Medische huizen	128
F. Centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG)	129
G. Bejaardenoppas- en gezinsopvangdiensten	129
H. Expertcentra dementie	129
5.3. Inrichtingen en intramurale dienstverlening	129
5.3.1. Inleiding	129
5.3.2. Tijdelijke inrichtingen	130
A. Ziekenhuisdiensten	130
B. Geriatrische diensten (index G)	130
C. Psychogeriatrische diensten en gespecialiseerde diensten ..	130
D. Dagopvang- en dagverzorgingscentra	131
E. Nachtopvang en kort verblijf in het bejaardentehuis	131
5.3.3. Permanente institutionele en semi-institutionele inrichtingen voor bejaarden	132
A. Rusthuizen voor bejaarden (ROB)(België) of bejaarden- oorden (Nederland)	132
B. Verpleeghuizen (Nederland) of rust- en verzorgingstehui- zen (RVT) (België)	132
C. Psychiatrische verzorgingstehuizen (PVT's)	133
D. Serviceflats, verblijven en seniories	133
5.4. Geheugenklinieken (interface extra- en intramurale zorg)	134
5.4.1. Inleiding	134
5.4.2. Historisch perspectief	135
5.4.3. Vroege detectie van dementie	138
5.4.4. Differentiële diagnostiek	139
5.4.5. Behandeling van dementie	140
5.4.6. Educatie en sensibilisatie	140
5.4.7. Psychologische en sociale begeleiding	141
5.4.8. Onderzoek	142
5.4.9. Uitdagingen	142
6. Strategieën voor primaire preventie	143
6.1. Inleiding	143

6.2. Algemene overwegingen	143
6.3. Genetic counseling	144
6.4. Statinegebruik bij hypercholesterolemie	145
6.5. Aspirinegebruik	147
6.6. Preventie van cerebrovasculaire infarcten	148
7. Strategieën voor secundaire preventie	151
7.1. Vroegdetectie	151
7.2. Preventie verdere ontwikkeling problemen	152
7.2.1. Bij dementie	152
7.2.2. Bij cerebrovasculair lijden	153
7.2.3. Bij MCI	154
7.3. Preventie van mentale en fysieke decompensatie van mantelzorgers of zorgverstrekkers	159
8. Behandeling van dementie	161
8.1. Inleiding	161
8.2. Psychosociale interventies	162
8.2.1. Inleiding	162
8.2.2. Aanpassing van omgevingsfactoren	163
8.2.3. Activiteitenprogramma's	164
8.2.4. Muziek, stemmen en taal	165
8.2.5. Gedragstherapie	166
8.2.6. Massage en aromatherapie	166
8.2.7. Lichttherapie	166
8.2.8. Belevingsgerichte benaderingen	166
8.3. Cognitieve rehabilitatie	167
8.3.1. Inleiding	167
8.3.2. Revalidatietherapie	169
A. Functietraining	169
B. Strategie- en compensatietraining	169
a. Inleiding	169
b. Externe strategieën	170
c. Interne strategieën	170
d. Executieve strategieën	171
8.4. Medicamenteuze behandeling van dementie	173
8.4.1. Inleiding	173
8.4.2. Acetylcholinesterase-inhibitoren	174
A. Donepezil	175
B. Rivastigmine	176
C. Galantamine	177
8.4.3. Andere antidementica in klinische praktijk	178
8.4.4. Terugbetalingsmodaliteiten antidementica in België en Neder- land	179

8.4.5. Geneesmiddelen met specifiek effect op BPSD	181
A. Antipsychotica	182
B. Benzodiazepines	183
C. Antidepressiva	183
a. Tricyclische antidepressiva	183
b. Selectieve serotonine re-uptake-inhibitoren (SSRI's)	184
c. Andere antidepressiva	184
D. Anti-epileptica	185
9. Ethische en juridische overwegingen	187
9.1. Inleiding	187
9.2. Autorijden en dementie	188
9.3. Competentie of beslissingsbekwaamheid van dementerenden	190
9.4. Deelname aan wetenschappelijk onderzoek	191
9.5. Aanvaardbaarheid placebogebruik in klinische studies	196
9.6. Schuldgevoel bij de zorgverlener	197
9.7. Beperken van bewegingsvrijheid	198
9.8. Levensende	201
9.9. Living will	203
9.10. Aanstelling bewindvoering	204
9.11. Voeding	209
10. Interessante adressen, telefoonnummers en websites	213
10.1. Adressen en telefoonnummers van instellingen met specifieke geheugenconsultaties en/of geheugenklinieken	213
10.1.1. Nederland	213
10.1.2. België	217
10.2. Websites	219
11. Bibliografie	221
12. Trefwoordenlijst	261